

НАУКОВО-ПРОСВІТНИЦЬКІ ЦЕНТРИ ЯК СУЧАСНІ ГРОМАДСЬКІ ПРОСТОРИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У тезі розглянуто особливості формування сучасних центрів популяризації науки як багатофункціональних громадських будівель. Проаналізовано основні функції таких об'єктів, що поєднують виставкові простори, лекційні та конференційні зали, освітні лабораторії й інтерактивні зони для дітей. Розглянуто приклади реалізації подібних центрів у світовій практиці та визначено їх роль у розвитку наукової комунікації та освіти.

Ключові слова: *центр популяризації науки, громадська будівля, науково-освітній центр, інтерактивний музей, наукова комунікація, архітектура громадських просторів.*

Abstract

The thesis examines the architectural features of modern science communication centers as multifunctional public buildings. The main functions of such facilities are analyzed, including exhibition spaces, lecture and conference halls, educational laboratories, and interactive zones for children. Examples of similar centers in international practice are considered, and their role in the development of science communication and public education is outlined.

Keywords: *science center, public building, science communication, educational space, interactive museum, public architecture.*

Вступ

Наукові центри є ключовими учасниками залучення суспільства до науки [1]. Водночас важливою є не лише наукова діяльність, але й ефективна комунікація наукових знань із суспільством. Одним із інструментів такої взаємодії є центри популяризації науки — багатофункціональні громадські простори, у яких поєднуються виставкові експозиції, освітні програми, наукові лекції, конференції та інтерактивні заняття для дітей і молоді. Зробити науку доступною для широкої аудиторії — одна з ключових цілей наукової комунікації [2].

Подібні об'єкти широко поширені у багатьох країнах світу та виконують важливу роль у формуванні інтересу до науки, розвитку критичного мислення та залученні населення до освітніх і дослідницьких процесів. Водночас в Україні такі багатофункціональні науково-просвітницькі центри представлені недостатньо, що визначає актуальність дослідження їх функціональних особливостей і ролі у міському середовищі.

Метою роботи є дослідження функцій та значення центрів популяризації науки як сучасного типу громадських будівель. Завданням є аналіз основних функцій та напрямів діяльності центрів популяризації науки.

Результати досліджень

Центри популяризації науки є багатофункціональними громадськими комплексами, які поєднують різні типи просторів для освітньої, виставкової та подієвої діяльності. Основою їх функціональної структури є інтерактивні експозиційні зони, що дозволяють відвідувачам безпосередньо взаємодіяти з науковими явищами через експерименти та демонстрації. Такий підхід відрізняє наукові центри від традиційних музеїв, оскільки відвідувач стає активним учасником пізнавального процесу.

Важливою складовою подібних комплексів є лекційні та конференційні простори, призначені для проведення наукових заходів, публічних лекцій, семінарів та форумів. Наявність таких приміщень дозволяє використовувати будівлю не лише як виставковий об'єкт, а і як платформу для професійної комунікації науковців, студентів і представників інноваційного сектору.

Окрему роль у структурі центрів популяризації науки відіграють освітні лабораторії та навчальні простори, де проводяться практичні заняття, воркшопи та наукові майстерні. Наукові центри підтримують неформальне навчання для всіх вікових груп [1]. Особливо важливими є спеціалізовані зони для дітей та підлітків, що сприяють ранньому залученню молоді до дослідницької діяльності.

Архітектурно такі будівлі часто характеризуються відкритими планувальними структурами та гнучкими внутрішніми просторами, які можуть трансформуватися відповідно до різних сценаріїв використання. Велике значення мають громадські зони, атріуми та відкриті площі, які створюють простір для соціальної взаємодії відвідувачів.

Прикладом подібного об'єкта є Центр науки Коперник у Варшаві [3] — один із найбільших наукових центрів Європи. Комплекс поєднує інтерактивні виставкові галереї, наукові лабораторії, планетарій та конференційні зали. У центрі представлено сотні експериментальних установок, що дозволяють відвідувачам досліджувати явища фізики, біології та астрономії. Будівля виконує функцію не лише виставкового простору, а й освітньої платформи, де регулярно проводяться лекції, наукові фестивалі та освітні програми для дітей і молоді.

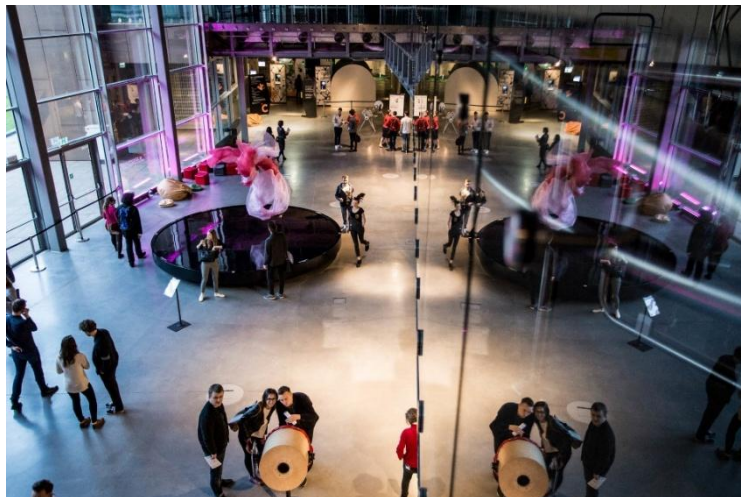

Рис. 1 - Центр науки Коперник, Варшава [4]

Іншим прикладом є Phæno Science Center [5] у Німеччині, спроектований архітекторкою Захою Хадід. Будівля має виразну футуристичну архітектуру та включає великий інтерактивний виставковий простір із сотнями експериментальних установок. Центр функціонує як публічний освітній простір, де проводяться наукові демонстрації, лекції, воркшопи та освітні програми. Архітектурна концепція будівлі підкреслює ідею науки як процесу дослідження та експерименту.

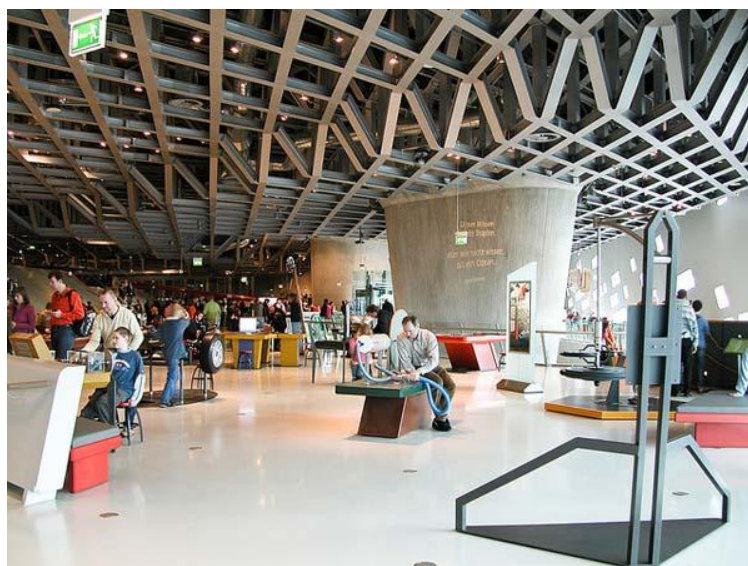

Рис 2 - Phæno Science Center, Німеччина [6]

Світовий досвід демонструє, що подібні об'єкти стають важливими культурними та освітніми осередками міста. Вони поєднують функції музею, освітнього центру та громадського простору, формуючи нові платформи для комунікації науки та суспільства.

Висновок

Проаналізовано сучасні центри, що є точкою популяризації науки та є важливими громадськими об'єктами, що поєднують освітні, виставкові та комунікаційні функції. Архітектурно вони характеризуються багатофункціональністю, гнучкістю внутрішнього простору та відкритістю для різних груп населення. Створення подібних центрів сприяє розвитку наукової культури суспільства, популяризації досліджень і формуванню інтересу до науки серед дітей та молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bruyas A.-M., Riccio M. Science Centres and Science Events: A Science Communication Handbook. Springer, 2014. 236 p.
2. Bucchi M. Handbook of Public Communication of Science and Technology. Routledge, 2008. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203928240> (дата звернення: 19.03.2026).
3. Центр науки Коперник у Варшаві URL: <https://www.kopernik.org.pl/uk> (дата звернення 19.03.2026)
4. Центр науки Коперник, Варшава, URL: <https://www.suntours.radom.pl/wycieczki/wyjazd-edukacyjny-1-dzien-warszawa/> (дата звернення 19.03.2026)
5. Phaeno Science Center, Німеччина <https://www.phaeno.de/en/> (дата звернення 19.03.2026)
6. Phaeno Science Center <https://sunnycompany.com/en/attractions/item/phaeno-science-center> (дата звернення 19.03.2026)

Підгорна Ольга Сергіївна – студентка групи БМ-22б, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: podgornaya988@gmail.com

Хороша Оксана Іванівна – кандидат архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: korosha@vntu.edu.ua.

Перебийніс Михайло Володимирович — аспірант, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. Mishauavn@gmail.com

Pidhorna Olha S. - student group BM-22b, faculty of heat and power engineering and gas supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: podgornaya988@gmail.com

Khorosha Oksana I.- PhD, senior lecturer of department construction, urban and architectural Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: korosha@vntu.edu.ua

Mykhailo Perebyinis — Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsya national technical university, Vinnytsya city. Mishauavn@gmail.com